

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Nr. 84 / AUGUST 2018

84

Basme, telefoane, lexic... Turnul Babel modern

| de ADRIANA CIUBOTARU

Studiu privind impactul desenelor animate asupra comportamentului copiilor

| de IONELA NEGRILA

Factorii care influențează comportamentul copilului

| de CRISTINA LOREDANA COBZUC

Eficiență în educație: crearea unei relații pozitive

| de NICOLETA ZAHARIA

Repere didactice

| de VASILE TUDOR

Educația ecologică prin proiecte tematice la preșcolari

| de ADRIANA-CLAUDIA CICEU

În lumea copilului cu ADHD

| de IULIANA-PARASCA BOJE

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Online: www.iteach.ro/experiencedidactice

Partener: Institutul de Științe ale Educației

Revista "iTeach: Experiențe didactice" își propune să promoveze aspectele practice ale predării, învățării și evaluării școlare prin aducerea în prim plan a experiențelor concrete ale cadrelor didactice. Constituie un canal de comunicare și de informare în cadrul comunității cadrelor didactice înscrise pe platforma iTeach.

Descriere prin cuvinte cheie:

didactică aplicată, practică pedagogică, situații educative, experiențe didactice

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

Cod de identificare ISSN / înregistrarea Bibliotecii Naționale a României:
iTeach: Experiențe didactice (online) = ISSN 2247 – 966X
ISSN – L = 2247 – 966X

EDITOR: **TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație**

www.tehne.ro

REDACȚIA:

Str. Dr. Louis Pasteur 54
București 050536

COLECTIV DE REDACȚIE

dr. Olimpiu ISTRATE (Universitatea din București, Departamentul pentru Formarea
Profesorilor)

dr. Oana GHEORGHE (Institutul de Științe ale Educației)

dr. Simona VELEA (Institutul de Științe ale Educației)

Alexandra BUNICA (Institutul de Științe ale Educației)

Doru ȘTEFĂNESCU (Social IT)

dr. Simona GĂBUREANU (Universitatea Politehnica București, Catedra pentru Pregătirea
Personalului Didactic)

dr. Ema FÂCIU (Universitatea "Vasile Alecsandri" din Bacău, Școala doctorală; Casa
Corpului Didactic "Grigore Tăbăcaru" Bacău)

E-MAIL: echipa@iteach.ro

PAGINA REVISTEI:

www.iteach.ro/experiencedidactice

Basme, telefoane, lexic... Turnul Babel modern

De **Adriana Ciubotaru**

Scoala Gimnaziala Nr. 12 Miron Costin Galati (Galați)

În vremuri conduse de roboți și microtehnologie, literatura română este vitregită și caută soluții pentru salvare. Această salvare vine de la un mare profesor: profesorul cameleon. Acela care se adaptează condițiilor de mediu, atacurilor fără fairplay a unei societăți mult prea grăbite pentru a mai savura o creație lirică sau pentru a colinda meleagurile românești alături de Nică.

În acest semn se impune o regroupare și un contra-atac. Exploatând aceste mijloace moderne în favoarea noastră, a celor de la catedră. Nu mai este timp pentru a căuta scuze: că elevii nu sunt atenți, că se plictisesc și nu îi mai atrage literatura, că nu mai citesc... Invazia tehnologica devine aliat al profesorului de limba și literatura română.

E timpul să enumerăm acele soluții pe care eu, profesor de română la clasele de gimnaziu, le-am găsit utile și productive pentru a-mi atrage elevii, pentru a-i stimula și pentru a-i determina să citească, din nou, cu plăcere literatură română și universală. Momentul-zero al acestei descoperiri – că pot face din dispozitivele mobile o sursă de învățare – a reprezentat-o lecția de vocabular de la clasa a VII-a, când, ajungând la neologisme, am constatat că elevii nu dețin un astfel de dicționar. Și, cu toate frustrările momentului, am avut prezența de spirit să întreb:

Cine are conexiune la net?

Bineînțeles că toată clasa. Haideți să identificăm sensurile termenului: malițios. Și – cred că așa s-a simțit Arhimede sau vreun alt mare inventator – ce-ar fi dacă unii căutați termenul malițios, alții căutați termenul vindicativ, alții termenul opulent... și tot așa.

Imaginea elevilor cu telefoanele pe bănci, căutând de zor, navigând pe net mi s-a părut genială. Și productivă. Pentru că am reușit, cu resurse puține, să îmi ating obiectivele lecției. Bun, la exercițiile de gramatică există relativ multe soluții, dar marele nostru of – faptul că elevii nu citesc – cum îl putem îndrepta?

Literatura română este în suferință datorită invaziei mijloacelor electronice și multimedia, care ne îndepărtează de paginile sfioase ale volumelor de lecturi, iar basmele românești reprezintă domeniul care ni s-a părut o categorie de lecturi care îi va apropia din nou pe elevi de personajele literare, de universul fantastic al literaturii, de momentele unice ale firelor epice...

De aceea am văzut extrem de util un proiect – Comorile basmelor românești – care să îi atragă pe elevi prin ineditul activităților propuse, care să-i facă pe elevi să citească basmele propuse cu plăcere și să creeze propriile basme, să participe la concursurile

propuse.

Obiectivele proiectului, deși numeroase, se ating la fiecare oră de limba și literatura română. În cadrul proiectului sunt prevăzute numeroase activități inedite, pornind de la o bibliografie dată de basme culte românești:

- a) periplu geografic-fixarea unor puncte de reper pentru scriitorii cunoscuți pe o hartă subiectivă a lecturii;
- b) vizionarea de ecranizări ale basmelor din bibliografie;
- c) realizarea unor prezentări power-point a basmelor;
- d) identificarea unor melodii potrivite pentru unele secvențe din basme;
- e) micul detectiv-corelarea personajelor/acțiunilor cu operele literare parcurse;
- f) întocmirea de portrete de personaje în urma lecturilor parcurse;
- g) întocmirea dosarului de lectură;
- h) parada personajelor din basme;
- i) machete

Proiectul se va finaliza cu un concurs de creație literară – fiecare școală parteneră va selecta cele mai frumoase 3 lucrări – basme cu început dat și un concurs de cunoștințe generale online din bibliografia propusă (maxim 5 elevi).

De aceea am văzut extrem de util acest proiect care să îi atragă pe elevi prin ineditul activităților propuse, care să-i facă pe elevi să citească basmele propuse cu plăcere și să creeze propriile basme, să participe la concursurile propuse. De la cele mai fragede vârste copiii sunt fascinați de întâmplările fantastice și de personajele neobișnuite din basme, căci lectura și lucrul pe aceste texte determină formarea unui vocabular elevat, dezvoltarea imaginației și mai ales realizarea unor activități interdisciplinare, menite a stimula creșterea interesului pentru școală, menite a furniza elevilor surse atractive de lucru și de a-i îndrepta spre lectură.

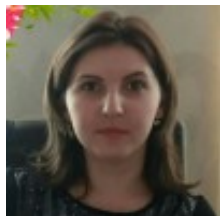
Îmbinarea tehnicilor tradiționale, clasice, lectura-citirea, cu cele moderne, vizionarea de ecranizări ale basmelor, de variante 3D, căutarea pe telefon a unor elemente de vocabular, a unor imagini sugestive care să le permită formularea unor opinii, permite ca profesorul să fie considerat un modern, să se apropie de ceea ce îi place elevului.

Desfășurarea concursului on line a suscitât atenția și interesul elevilor ce au fost mai determinați să citească, întrucât rezolvarea unei cerințe de la literatură nu implica un timp mare de lucru. Pentru a putea participa la concurs, elevii puteau să se conecteze de pe telefonul mobil, în timpul unei pauze, sau într-un interval de timp alocat de cadrele didactice.

Studiu privind impactul desenelor animate asupra comportamentului copiilor

De **Ionela Negrila**

Gradinita cu Program Prelungit Nr. 1 Hunedoara (Hunedoara)

Mass-media, fiind unul dintre organele cele mai importante ale societății în care trăim, își răsfrânge influența atât benefică, dar și nocivă, asupra tuturor categoriilor sociale, în special asupra copiilor, mai ales din cauza faptului ca unii preșcolari imită personajele din desenele animate, preiau expresii nepotrivite și un comportament violent.

Studiul realizat a avut rolul de a edifica opinia publică asupra acestui fenomen tot mai des prezent și anume violența întâlnită în cadrul programelor de desene animate.

Interpretând din punct de vedere obiectiv ipotezele și studiile pe care acest demers le-a avut în vedere, se poate observa că gradul de violență pe care aceste programe îl conțin este din ce în ce mai ridicat, punându-și amprenta în mod decisiv asupra personalității copiilor, ei imitând în jocul lor tot ceea ce văd în desenele animate, dar în același timp preiau și limbajul folosit de personaje.

Prin efectuarea cercetării atât asupra unui grup de preșcolari, cât și prin observarea minuțioasă a grilei de programe a canalelor de desene animate urmărite de către aceștia, s-a putut constata că majoritatea copiilor vizionează desenele animate pe care aceste canale le difuzează, iar acestea conțin un grad ridicat de violență fizică și verbală. Monitorizând cu atenție programele conținute de trei canale principale, putem observa că acestea conțin atât violență fizică cât și violență verbală – aceasta este prezentă constant, producând efecte de lungă durată în ceea ce privește dezvoltarea normală a copiilor.

Personajele cele mai apreciate de către copii sunt acelea ale căror acțiuni conțin un stadiu de violență exacerbă, acțiunile lor fiind impregnate de scene care produc serioase daune vizuale, auditive și cognitive asupra psihicului copiilor și rămân adânc întipărite în subconștientul lor. De asemenea, se poate ușor distinge o lipsă a implicării părinților în controlarea vizualizării de către copii a acestui gen de programe. Cauzele acestei neimplicări pot fi puse pe seama programului extrem de încărcat al părinților însă ele pot fi puse și în seama unei proaste informări asupra acestui fenomen. Nefiind receptivi la ceea ce copiii lor doresc să vadă, părinții nu pot nici să controleze programul zilnic al lor și altfel nu se pot impune în ceea ce privește limitarea expunerii copiilor la scenele violente pe care aceste programe le conțin.

În ceea ce privesc studiile „Violenței mass-mediei asupra copiilor”, realizate în România în anul 2009, acestea pun în evidență în cercetări de referință americane și europene, cercetări efectuate

prin analize de conținut, analize de imagine, analize naratologice, aplicate, pe de o parte, emisiunilor de ficțiune, iar pe de altă parte emisiunilor informative (teledocumentare, magazine de informare), se regăsesc deci frecvent și în programele de TV analizate în cadrul acestui proiect de cercetare. De exemplu, în desenele animate este semnificativă amalgamarea elementelor de real și ficțional care compun universul prezentat. Ca urmare, indicatorii violenței, corelați cu gradul de autenticitate al universului prezentat sporesc gradul de nocivitate al violenței din desenele animate. Imaginile violenței sunt mai directe, mai insistente, mai repetitive, ca spre exemplu în prezentarea celor mai dramatizante scene violente în benzile-anunțuri, promo-uri difuzate la ore contraindicate pentru copii și care sugerează o suprareprezentare a violenței la televiziune.

Violența televizuală contribuie la socializarea copiilor, mai ales a celor care nu dispun de alte surse de învățare/ culturalizare. În principal, se învață de la televiziune care sunt comportamentele celor care nu plătesc pentru actele lor, și aceasta cu atât mai mult cu cât ești mai defavorizat. Din acest punct de vedere, nu atât cantitatea, frecvența și durata scenelor de violență contează, cât cantitatea scenelor prezentate ca un comportament pentru care nu plătești, dacă nu ai forța și darul violenței, cu suferințe fizice, psihice, sociale, morale, dar fără arătarea efectivă a costurilor și consecințelor.

Analizând din punct de vedere calitativ rezultatele cercetărilor efectuate, se poate foarte ușor observa că expunerea îndelungată a celor mici la acest tip de programe cauzează o obstrucționare accentuată a comportamentului acestora. Expoziți foarte mult timp la acest gen de emisiuni copiii prezintă deviații comportamentale care sunt de natură să le afecteze dezvoltarea psihică și în același timp intelectuală.

Este o formă perversă de a legitima violența, învățându-i pe copii că în viață violența este câștigătoare și că suferința altora nu contează. Scenele de violență îi fac pe copii în mod obligatoriu mai violenți, dar este sigur că prin spectacularizare îi excită. Relația violență televizuală – comportamente violente în societate este, cum spun mulți cercetători, o relație de cauzalitate.

Cercetările efectuate atestă faptul că modul comportamental al copiilor este total modificat în urma influenței pe care desenele o au asupra copiilor, aceștia devenind la rândul lor mai violenți și mai expuși crizelor și tulburărilor comportamentale care nu sunt specifice vârstei lor.

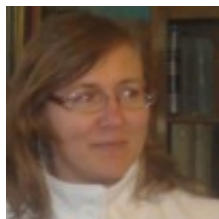
De asemenea, o altă concluzie ce poate fi trasă este aceea că foarte mulți dintre părinți nu dedică un timp necesar supravegherii și modelării în ceea ce privește comportamentul copiilor lor, ba chiar uneori putem spune că dau dovadă de lipsă de discernământ, îndemnându-i pe aceștia să vizioneze programele de desene animate care au un impact negativ asupra comportamentului copiilor.

Acest studiu nu este exhaustiv și lasă deschisă o poartă spre o mai mare aprofundare a temei, dat fiind faptul că violența în cadrul programelor de desene animate este un fenomen ce va suscita un viu interes și în cadrul generațiilor viitoare.

Factorii care influențează comportamentul copilului

De **Cristina Loredana Cobzuc**

Scoala Gimnazială Nr. 3 Teodor Balan Gura Humorului (Suceava)

La naștere, omul primește o zestre genetică de la ambii părinți, același număr de cromozomi, un bagaj impresionant de neuroni, însă oamenii sunt unici. Această situație este dată de o serie întreagă de factori care contribuie la modelarea comportamentului uman. Pornind de la stimulii la care a fost expus copilul încă din cea mai fragedă copilărie și ajungând la factori externi, întâlniți doar în ultimii 60 de ani, ca mass media, internet, *gadgeturi* contemporane, observăm diferențierea personalităților copiilor. Părinții, rudele apropiate, bona, prietenii de joacă, colegii, profesorii, educatorii sunt principalii actori care își pun amprenta pe caracterul copilului. Mediul bogat în stimuli, antrenant, disciplinarea pozitivă și atmosfera familială contribuie în mod esențial la formarea de comportamente dezirabile. Succesul în viață nu se moștenește, nu este instinctual, ci se atinge prin exersarea unor abilități de viață într-un mediu propice. Mijloacele media, rețelele sociale și *gadgeturile* moderne au o importanță majoră în dezvoltarea comportamentului copilului. Expus timpuriu la emisiuni inadecvate, desene animate, jocuri și aplicații copilul nu înțelege corect relațiile sociale, relaționarea *face to face* și acționează impulsiv, individualist și dezordonat. După o perioadă de timp în care școala a urmărit „alfabetizarea” electronică a elevilor, tot școala trage un semnal de alarmă asupra unor comportamente indezirabile ale elevilor bănuite de a fi dobândite tocmai în urma folosirii excesive a mijloacelor media.

Deosebiriile dintre copii, cultură, stiluri de învățare și de viață, dintre modurile de comportare sunt un factor pozitiv, firesc ce intervine în dezvoltarea și devenirea copilului. Egalitatea dintre copii este dată de diversitate și nu de asemănarea dintre ei, deci preșcolarii vor fi încurajați să-și păstreze autenticitatea, și nu să se transforme în copii ale unui model prestabilit, generat de prejudecăți și stereotipii culturale. Fetele se pot juca atât cu mașini cât și cu păpuși, iar băieții nu vor fi certați pentru că „plâng ca o fetiță”, adolescenții vor fi liberi să-și aleagă o meserie preferată fără a fi judecați sau etichetați în vreun fel.

Profesorii, fără a fi bănuți de rele intenții, uneori ignoră diferențele dintre copii, considerându-i pe toți egali, și fixează perspectiva majorității ca regulă generală, aplicabilă tuturor, fără a negocia acest lucru. Lipsa stigmatizării nu are întotdeauna rezultatele ținute, ea poate nega valori culturale, etnice, religioase ale unor minorități, privându-i pe cei incriminați de dreptul la valori sau nevoi educaționale speciale. Educația pentru toți promovată încă din anii 1990 reprezintă un concept fundamental în pedagogia zilelor noastre care evidențiază internaționalizarea problemelor cu care se confruntă educația. Acest concept implică

acceptarea și valorizarea diferențelor dintre oameni, făcând legătura dintre general și particular, dintre universal și individual. Numărul mare de copii care se dorește a fi incluși în educația timpurie reflectă dorința de a eradică abandonul școlar, iar multiplicarea strategiilor de abordare a învățării, integrarea, abordarea holistică accentuează necesitatea de adaptare a școlii la necesitățile copilului. Stimularea timpurie a dezvoltării prin programe naționale este o perioadă decisivă cu o influență majoră asupra formării inteligenței, a personalității copilului și a comportamentelor sale sociale.

Prioritatea pedagogiei contemporane este identificarea unor căi și mijloace de intervenție în educația timpurie a cât mai multor copii preșcolari. Viziunea globală asupra acțiunilor de stimulare, protejare, dezvoltare și construcție a personalității copilului, educația părinților, cuprinderea unor categorii cât mai largi de copii în grădinițe, alcătuirea de grupe mixte, atitudinea de acceptare și valorizare a diferențelor sunt principalele direcții de acțiune și totodată condiții fundamentale ale educației timpurii.

Grădinița vine cu schimbări majore în viața copilului, atât pe planul dezvoltării psihosomatice, cât și pe planul relațional. Copiii depășesc cadrul restrâns al familiei și pășesc într-unul nou, cu cerințe noi, diferite de cele din familie și de cele din etapa anterioară de vârstă. Diferențele de solicitări vin cu antrenarea tuturor posibilităților de adaptare a copilului la noul mediu și duc la diversificarea conduitelor sale. Adâncirea contradicțiilor dintre solicitările externe și posibilităților interne ale copilului constituie partea dinamică a dezvoltării sale psihice. Contradicțiile dintre modul primitiv de satisfacere a trebuințelor sale și cerințele unui model civilizat de de satisfacere a lor, ținând seama de norme și reguli socio-culturale sunt nu numai un punct de plecare, ci și factori acceleratori ai dezvoltării comportamentelor copilului, a diferențierii și individualizării acestora, a unei socializări treptate, dar sigure, a copilului.

Jocul rămâne activitatea dominantă a acestei vârste, însă el începe să se coreleze cu cerințele procesului instructiv educativ, așadar se asistă la complicarea și adâncirea proceselor de cunoaștere, la schimbarea atitudinii față de mediul înconjurător, și la perfecționarea formelor de activitate a copilului. Această etapă corespunde descoperirii realității fizice, a realității umane, și mai ales autodescoperirii. Copilul realizează existența unei realități externe care nu depinde de el și de care trebuie să țină cont în îndeplinirea scopurilor sale. Noua lume implică respectarea unor reguli, conformarea la ceea ce trebuie îndeplinit. El descoperă realitatea în relațiile cu obiectele, dar și cu persoanele, care aduc constrângeri în a le folosi și manipula într-un anumit fel, care impun norme de comportare, îl obligă să respecte reguli diverse. Realitatea externă are caracteristici obiective și pare să i se opună, iar atitudinile imaginative vor fi înlocuite cu atitudini realiste și obiective, mimarea unei acțiuni va fi înlocuită de efectuarea acesteia. Pe parcursul preșcolarității atitudinile imaginative, fictive asupra realității vor fi înlocuite de altele realiste și obiective. Odată cu împlinirea vârstei de 3 ani, copilul devine interesat în mod evident de adulți, care îi servesc drept model pentru învățare și comportare, prin calitatea pe care aceștia o au: parteneri, educatori, părinți. Totodată se intensifică dorința de afiliere la grup, de a se juca și cu alți copii, cu care își va exersa capacitățile, puterea, inteligența, punând în practică și acceptând reguli de comportare.

Dezirabil sau nu, comportamentul unui copil cunoaște multiple

influențe: genetice, emoționale, sociale, de mediu, educație, care acționează în permanent asupra dezvoltării emoționale a copilului. Ultimele cercetări dovedesc că, până și hormonii sau mass media sunt influențe notabile în formarea comportamentului copiilor. La fel ca și în cazul formării personalității, există câțiva factori genetici care pot accentua anumite trăsături de comportament ale copiilor. Lărgirea cadrului relațional este una dintre bazele dezvoltării psihice pe toate planurile. Acum, exuberanța motorie conduce la îmbogățirea și flexibilizarea limbajului, dezvoltarea gândirii pe planul coerenței, a clarității, a comunicabilității, emanciparea afectivă, și activă.

Afectivitatea începe să se organizeze sub forma complex a sentimentelor. Se conturează imaginea și conștiința de sine și conștiința morală. Preșcolarul devine mai receptiv la însușirea regulilor și normelor de comportare, mai deschis la obiceiurile din familie și de la grădiniță, consolidându-și disciplina conduitei, la sporirea comportamentelor dezirabile din punct de vedere social. Învățarea prin cooperare este completată prin individualizarea învățării și tratarea adecvată a peșcolarului în timpul actului educațional. Momentele cruciale ale dezvoltării preșcolarului sunt sprijinite prin formarea comportamentelor de colaborare și de cooperare de care este nevoie în activitățile zilnice.

Parteneriatul cu familia și cu comunitatea depășesc barierele de hârtie, părinții devenind un real sprijin în procesul de învățământ. Ei vor fi încurajați cât mai mult să participe la proiectarea și derulare proiectelor educative la care vor lua parte copiii lor, fiind responsabilizați, iar actul educațional eficientizat la maximum.

Factorii genetici

Există unele gene care predispun la violență sau agresivitate, conform unor descoperiri recente, însă amprenta lor nu este definitorie pentru comportamentul adultului, supunându-se influențelor educaționale, și autocontrolului.

Factorii sociali

Chiar din perioada prenatală copilul intră în contact cu foarte multe persoane, fapt ce dezvoltă latura socială a personalității copilului, cu un impact major asupra dezvoltării unor tipologii de comportamente. Intrarea la grădiniță pune copilul în situația de a adera la anumite grupuri. Anturajul are o influență destul de demnă de luat în seamă în ceea ce privește modelarea comportamentului și influențarea deciziilor de zi cu zi.

Factorii biologici

Cercetări recente relevă faptul că nivelul de testosteron din organism, cu un nivel mai ridicat la băieți, determină anumite tipuri de comportament la copii. Angajarea în activități combative, care cer rezistență fizică, forță, este, se pare datorată diferenței nivelului acestui hormon dintre băieți și fete, deși stereotipurile educaționale și prejudecățile ar putea avea de asemenea o influență destul de mare asupra unor comportamente. Deși se consideră că un nivel crescut de testosteron ar conduce la unele comportamente indezirabile, cu inclinații agresive și conflictuale, totuși putem cu ușurință observa că, băieții sunt încurajați să practice activități de forță, să-și ia singuri apărarea prin mijloace violente, în timp ce fetelor li se cere sensibilitate, empatie și un mai mare autocontrol asupra acțiunilor.

Factorii de mediu

Mediul în care trăiește copilul își pune cel mai pregnant amprenta asupra formării comportamentului prin educație, stilul parental și atmosfera familială în care preșcolarul își duce viața. Educația, în sens larg, ca acțiune exercitată asupra persoanei în scopul modelării ei, este unul dintre cei mai importanți factori ce influențează comportamentul copilului. La naștere omul nu are un set de reguli predefinit după care să se ghideze, instinctele umane fiind reduse față de ale animalelor, astfel că, ceea ce va deveni, omul este rezultatul unor influențe voite sau arbitrare.

Disciplinarea de la vârste fragede, aplicată în mod pozitiv, construiește personalități complexe, regulile și limitele având drept scop orientarea către comportamente dezirabile, maniere frumoase și comportamente civilizate, care, se presupune, vor folosi viitorului adult. Atmosfera familială constituie primul mediu cu care copilul ia contact și în care are primele reprezentări despre bine și rău, frumos sau urât, corect sau incorect. O familie armonioasă din punct de vedere emoțional, cu părinți care împărtășesc aceleași puncte de vedere în privința educației copilului și aceleași principia morale este un mediu propice formării comportamentelor dezirabile. Din contră, un mediu în care abuzul este un mod de viață, violența un mod de exprimare, haosul este ordinea de derulare a oricărei activități, iar tensiunea un mod de a fi va conduce spre comportamente indezirabile, născute din nevoia de supraviețuire.

Stilul parental

Succesul autocontrolului la adult se atinge prin controlul adecvat aplicat de părinți, felul în care părinții reușesc să explice copilului faptul că realitatea este plină de consecințe ale faptelor noastre, iar fericirea personală provine din recunoașterea consecințelor care decurg din acțiunile proprii și evitarea lor. Unii părinți uită că urmașii lor sunt indivizi cu personalitate proprie și că nu îi pot controla pe ei ci doar situațiile apărute, că felul în care copiii răspund la măsurile aplicate sunt factori de relație și sunt cel puțin la fel de semnificativi ca și pedeapsa sau recompensa.

Studiile în acest domeniu întreprinse de Baumrid și Maccoby relevă existența a trei stiluri parentale: stilul autoritar, stilul autorizat și stilul permisiv indulgent. Părintele autoritar ordonă fără să dea explicații, și promovează ascultarea. Ei aplică regulile strict, iar pentru ei este mai important să sancționeze greșeala, decât să laude comportamentul dezirabil. Ei consideră că pedeapsa este o urmare firescă, o consecință logică a greșelii, excluzând din start premiza greșelii ca oportunitate de învățare. Copiii vor deveni adulți supuși, fără inițiativă, care nu-și vor exprima sentimentele cu ușurință, cu deficiențe în competențele sociale și în obținerea stării de fericire. Părintele autorizat stabilește reguli și are așteptări la fel ca și cel autoritar, dar diferența constă în atenția acordată sentimentelor și reacțiilor copilului. Așteptările și limitele sunt explicate și exprimate în mod pozitiv, părintele autorizat urmărind echilibrarea consecințelor negative prin aplicarea disciplinei pozitive și oferind înțelegere și iertare. Acest tip de părinți este respectat de către propriii copii, lucru ce favorizează relațiile pozitive, succesul profesional și social. Părintele permisiv indulgent are un număr limitat de așteptări și reguli, pe care, de cele mai multe ori, nici el însuși nu le respectă. Acest tip de părinte crede în dezvoltarea naturală a comportamentelor pozitive, iar copii sunt lăsați să facă singuri alegerile. Ei, de fapt, evită conflictul care ar putea apărea la diferențele de opinii, și uneori aleg să fie tovarăși cu copiii lor, decât să-i vadă furioși. Rezultatele aplicării unui asemenea stil

parental vor înclina spre adolescenți cu probleme de autocontrol, și integrare deficitară în viața de adult Factorii emoționali Emoțiile constituie factori notabili în modul în care copilul reacționează la anumiți stimuli, în contexte de viață stresante pentru copil, influențând în mod direct comportamentul prin dispozițiile de moment. Afecțiuni precum ADHD vor influența comportamentul în mod decisive, care se va plia chiar pe simptomatologia acestei tulburări. Tratamentele medicamentoase pentru diferite afecțiuni pot produce modificări comportamentale ca iritabilitatea, tristețea, impulsivitatea.

Mass media

Aparent factor social, simbol al evoluției și, de multe ori, supraestimat factor educational, mass media este, în ultimul timp un factor din ce în ce mai prezent în modelarea comportamentului copiilor prin urmărirea unui timp nelimitat a emisiunilor TV, sau, mai rău, a unor programe inadecvate vârstei. Televizorul are uneori rolul de bonă, alteori de educator, de prieten de joacă, însă el nu este decât un instrument folosit inadecvat de adulți în educația copiilor. Computerul, cel mai în vogă instrument și aparat din casele moderne oferă copilului multe activități, toate în mediul virtual, care nu-l ajută să se formeze ca om. Jocurile educaționale bine integrate în lecții, aplicațiile care explică fenomene, acțiuni altfel greu de urmărit sau reprodus, sunt activități de dorit pe computer, dar jocurile, rețelele de socializare și internetul ar trebui excluse sau reduse și executate numai sub supravegherea strictă a adulților, dacă ne dorim copii care să se comporte dezirabil.

Eficiență în educație: crearea unei relații pozitive

De **Nicoleta Zaharia**

Gradinita cu Program Normal Albesti Paleologu (Prahova)

Întrucât mulți părinți, dar și cadre didactice se confruntă cu tot felul de situații problemă în relația cu copiii, în acest articol mi-am propus să dezbăt problema neascultării copiilor, a comportamentelor indezirabile și am încercat să aduc în atenție câteva aspecte importante în crearea unei relații pozitive cu cei mici. Lucrurile de care ar trebui să ținem cont atunci când dorim să oferim calitate în educație ar fi: colaborarea cu școala, acordarea unei importanțe deosebite educației timpurii, o bună comunicare cu copilul, utilizarea corectă a pedepselor și a recompenselor, oferirea unui exemplu pozitiv și acordarea de libertate, fără a depăși însă anumite limite.

Atunci când facem referire la educație, pe lângă bagajul de cunoștințe pe care îl transmitem copilului, deprinderi și abilități pe care vrem să i le dezvoltăm, ne referim și la schimbarea unor comportamente inadecvate. Mulți părinți, dar și cadre didactice caută neîncetat soluții pentru realizarea unei educații de calitate.

Un aspect important în realizarea acestui lucru ar fi colaborarea celor două părți implicate în actul învățării.

Această colaborare este necesară, întrucât educația de acasă trebuie să fie în concordanță cu cea acordată în școală. Dacă regulilor sau principiilor cu care este obișnuit de către părinți nu li se acordă aceeași importanță în școală, sau invers, copilul va fi confuz și va considera că nu este necesar să le respecte. Scopul acestei colaborări este acela de a găsi împreună căile și mijloacele corecte pentru a-i forma copilului o personalitate armonioasă.

Adultul, fie el părinte sau cadru didactic, este pus adesea în situații critice în care nu știe cum să reacționeze pentru a-l face pe copil să asculte. Totul pornește de când copilul este încă mic, iar educația care i se dă în această perioadă își va pune amprenta asupra tuturor actelor sale, nu numai acum, dar și în viitor. De aceea, părintele trebuie să acorde atenție felului în care își educă copilul încă din perioada antepreșcolară și preșcolară. Așadar, înainte de a realiza o colaborare cu școala, părintele trebuie să colaboreze cu grădinița. Chiar dacă mulți sunt de părere că această perioadă nu este atât de importantă, copilul fiind încă mic, studiile au arătat că educația timpurie este decisivă pentru dezvoltarea armonioasă a copilului, ceea ce învață în acești primi ani de viață având un impact deosebit asupra etapelor ulterioare de dezvoltare.

O bună educație presupune în primul rând o bună comunicare, construirea unei relații pozitive cu cel pe care dorim să îl educăm. În cartea *Metodica activităților instructiv-educative din învățământul preșcolar*, ne sunt prezentate principiile și cerințele educației timpurii (p. 22). Printre acestea, se numără:

„acordarea unei atenții egale tuturor domeniilor de dezvoltare”, „practicarea unei educații centrate pe copil”, evitarea discriminării, acceptarea și valorizarea tuturor copiilor.

Pentru a ne face ascultați, este necesar să ascultăm, să ținem cont de particularitățile de vârstă și individuale ale copilului, de părerile, sentimentele, nevoile și interesele lui, să îl înțelegem și să îi oferim un mediu plăcut și liniștit, în care să se simtă în siguranță. A-l asculta nu presupune însă a ne lăsa manipulați și a ceda tuturor dorințelor sale.

„Părinții permisivi intră în tot atâtea probleme ca părinții excesiv de stricți, deoarece copiii acestora se dovedesc a fi egoiști, problematici, necooperativi și insensibili la nevoile părinților.” (Manualul părinților eficace, p.12).

A educa pozitiv nu înseamnă a nu stabili reguli. Copilul trebuie să aibă libertate, dar să țină cont, totodată, de anumite limite, ei „au nevoie să primească o combinație echilibrată de iubire și limitare, iar disciplina este un ingredient necesar pentru copii, astfel încât să își poată dezvolta capacitățile esențiale: autocontrolul, controlul impulsurilor și competența socială” (Empatia în parenting, p. 10).

Nu este indicat nici să fim mult prea autoritari, dar nici mult prea permisivi. Trebuie să îi comunicăm cu calm copilului așteptările pe care le avem de la el, să îi explicăm motivele pentru care sunt stabilite anumite reguli și care ar putea fi urmările nerespectării lor. „Copiii învață de mici că fiecare context social are anumite reguli, [...] iar respectarea acestora facilitează adaptarea noastră socială. Regulile se formulează în termeni de comportamente care se pot observa și care sunt clar definite, nu sub forme generale. [...] De asemenea, regulile trebuie formulate în termeni afirmativi,

evitându-se formularea lor în termeni de interdicție.” (Piramida cunoașterii, p. 25)

Pentru a educa copilul, foarte mulți adulți recurg la pedepse și recompense. Este adevărat că acestea au rolul lor, dar nu orice pedeapsă sau recompensă este benefică.

Atunci când copilul nu ascultă, mulți au tendința să îl pedepsească sau încearcă să se impună ridicând tonul. Este adevărat că după o zi grea, stresul se acumulează și de cele mai multe ori, aceasta pare a fi singura soluție pentru a-l face să se potolească. Dar oare rezolvăm cu adevărat problema? Ce ar trebui să facem în astfel de situații? În primul rând, trebuie să știm că pedeapsa este de preferat să fie folosită doar în cazuri extreme. Aplicate prea des, pedepsele îl fac pe copil să considere că nu este suficient de bun și va ajunge să nu se mai străduiască să facă lucrurile cum trebuie, va începe să mintă de teama pedepsei sau se va obișnui cu ele, fiindu-i indiferente.

Relația dintre adult și copil trebuie să fie una de înțelegere reciprocă. Copilului trebuie să i se explice faptul că așa cum adultul îi oferă sprijin și respect, tot la fel trebuie să facă și el la rândul său, iar acest lucru presupune tocmai respectarea unor norme. Pentru a nu le uita, acestea pot fi ilustrate prin desene și puse în camera copilului, sau în clasă. Cum reacționăm totuși când ele nu sunt respectate? Oricât am fi de tensionați, trebuie să ne gândim la educația pe care vrem să o dăm copilului, înainte de a reacționa impulsiv, căci acesta este scopul prioritar. Deși ridicarea tonului poate părea că a rezolvat pe moment problema, trebuie să conștientizăm faptul că în realitate, nu facem altceva decât să dăm un exemplu negativ, copilul imitând comportamentul nostru în alte împrejurări.

Pe de altă parte, copilul ar putea să înceapă să fie distant, să își piardă încrederea în noi, să fie tensionat, acumulând tot felul de stări negative. Am putea pentru început, în astfel de momente, să depistăm cauza care a dus la manifestarea comportamentului neplăcut și să găsim împreună soluții pentru rezolvarea acesteia. Trebuie să acordăm mare atenție felului în care abordăm copilul. „*A construi mesaje adecvate pentru copii, atunci când manifestă comportamente inadecvate, nu este același lucru cu a le da sfaturi, pentru că acestea din urmă îi fac dependenți de adult. De cele mai multe ori, copiii au tendința de a refuza să urmeze sfaturile, considerându-le niște ordine. [...] Un mesaj corect formulat va exprima sentimentele de nemulțumire față de ceea ce a făcut copilul, educatorul va identifica și exprima faptul că ceea ce îl deranjează este efectul acestui comportament, nu copilul însuși.*” (Piramida cunoașterii, p. 22). În cartea Piramida cunoașterii, ni se sugerează că ar fi indicat să îi lăsăm pe copii să propună soluții pentru soluționarea problemei, acest lucru ajutând la „*dezvoltarea controlului asupra propriului comportament*” (p. 23).

În cazul în care comportamentul nedorit persistă, chiar și după ce s-a încercat rezolvarea pe cale amiabilă, copilul este rugat să își amintească faptul că nerespectarea regulii atrage anumite consecințe. Aceste consecințe nu trebuie să pară neapărat ca niște pedepse, ci mai degrabă urmări ale actelor sale. De exemplu, dacă copilul are un comportament agresiv față de alți copii din parc, îi ascultăm mai întâi motivele pentru care a apelat la astfel de gesturi și îi amintim regulile stabilite, una dintre ele fiind aceea că trebuie să ne comportăm frumos cu cei din jur pentru a nu-i răni sau pentru a nu le răni sentimentele, să îi spunem că el ar putea rezolva problemele și în alt mod, fără a apela la un astfel de

comportament. Dacă nu își recunoaște greșeala și nu le cere iertare copiilor, continuând să aibă un comportament inadecvat, i se explică faptul că va trebui să se întoarcă acasă, întrucât celorlalți copii le este teamă de el, iar înainte de următoarea ieșire va trebui să i se reamintească regula.

În astfel de cazuri de neascultare, mulți consideră că este mai potrivit să apeleze la promiterea unor recompense, dar nici acest mod de a-l face pe copil să fie receptiv nu este potrivit, fiind un fel de manipulare. Copilul va face ce dorim, dar numai pentru a primi ceva în schimb. Mai rău, uneori promisiunea nu este respectată, iar copilul ajunge să își piardă încrederea.

La fel ca și în cazul pedepselor, nici recompensele nu trebuie să devină o obisnuință. Este bine să le oferim numai după ce am observat un efort crescut din partea copilului de a realiza ceva și să le explicăm motivul pentru care au parte de ele, pentru a conștientiza ce acțiuni sunt bune de urmat pe viitor. Bineînțeles că este indicat să observăm fiecare lucru bun pe care îl face, dar nu trebuie ca de fiecare dată copilul să primească ceva în schimb, ci este suficient să îl apreciem verbal. Aprecierile trebuie însă și ele făcute pe merit, căci atunci când îi apreciem mai mult decât ar fi cazul ajung să se considere mai buni decât sunt în realitate și nu se vor mai strădui suficient în realizarea provocărilor viitoare.

Cheia este, așa cum spuneam, comunicarea. Cel mai bine este să îi învățăm că adevăratele recompense de care ar trebui să le pese sunt cele pe termen lung. De exemplu, în loc să le promitem lucruri materiale dacă obțin note bune la școală, putem să le argumentăm de ce este bine să învețe, cum le va fi de folos acest lucru în viitor.

Dacă reușim să comunicăm eficient cu copilul, acesta va avea rezultate bune și la învățătură, întrucât orice progres va fi observat și apreciat, acesta motivându-l pentru îndeplinirea sarcinilor viitoare, va avea formată deprinderea de a asculta și va fi ascultat și înțeles la rândul său, având grijă să nu îl încărcăm cu alte sarcini atunci când are de învățat, va reuși să își stăpânească nerăbdarea și să se controleze, nu îi va fi teamă să pună întrebări atunci când are nelămuriri, va ști care îi sunt prioritățile și își va organiza timpul în funcție de acest aspect.

În concluzie, pentru a reuși să îi dăm copilului o bună educație, trebuie în primul rând să știm cum să construim o relație pozitivă cu acesta, cum să comunicăm eficient, dându-i libertate, dar în același timp punând anumite limite, fără să abuzăm de autoritate și fără să ne lăsăm manipulați din prea multă dragoste pentru ei, ținând cont de scopurile noastre pe termen lung și nu de impulsurile de moment, oferindu-le întotdeauna un bun exemplu de urmat.

Bibliografie:

- Chiș, Olga; Glava, Adina; Tătaru Lolica, Piramida cunoașterii, Diamant, Pitești, 2014;
- Ilie, Mariana; Nicolai, Cristina, Metodica activităților instructiv-educative din învățământul preșcolar, Explorator, Ploiești, 2017;
- Gordon, Thomas, Manualul părinților eficace, Tritonic, Tritonic, București, 2008;
- Shapiro, Shauna; White, Chris, Empatia în parenting, Sian Books, București, 2016.

Repere didactice

De **Vasile Tudor**

Liceul Tehnologic Duiliu Zamfirescu, Dragalina (Calarasi)

Trecerea de la tradiție la inovație, personalizarea actului educational prin diversificarea metodelor interactive, adaptarea curriculumului școlii la mediul socio-cultural, aplicarea teoriei inteligențelor multiple pentru a diversifica abilitățile specifice de a interacționa eficient cu lumea constituie puncte de reper în abordarea diferențiată a conținutului învățământului, în cunoașterea elevilor și a disponibilităților acestora pentru învățare.

Demersul managerial trebuie să aibă ca finalitate corelarea resurselor materiale, financiare și umane în structuri organizaționale optime pentru formarea cu costuri minime a unor tineri responsabili, autonomi și creativi, dotați cu scheme operaționale flexibile și cunoștințe de bază, pentru a face față situațiilor impuse de viață.

Deosebit de importante în managementul educațional de modelare a destinului tinerilor sunt rolurile de bază ale cadrului didactic: planificare, organizare, comunicare, conducere, coordonare, îndrumare, motivare, consiliere, control și evaluare.

Proiectul de formare a ființei umane, promovat de reforma învățământului românesc, vizează trei aspecte: individual (împlinirea vocațională prin cultură), interindividual (echilibru moral-relațional) și social (afirmarea prin competență profesională).

Problematica tinerei generații are tulburătoare semnificații în devenirea poporului român, cu tradiții milenare și o bogată zestre ereditară, pentru a preveni „șocul viitorului” în condițiile dezvoltării exponențiale a științei, a schimbării modului de acțiune umană și a integrării economiilor naționale la scară mondială.

Dascălii cu vocație profesională, preocupați de propria pregătire psihopedagogică și de specialitate, se pot adapta ușor la noile cerințe prin realizarea unor lecții atractive, susținute de un material didactic adecvat, extinderea strategiilor activ-participative, centrate pe metodologia operaționalizării obiectivelor și pe criterii de performanță, armonizarea tehnicilor de evaluare predictivă, formativă și sumativă, tratarea interdisciplinară și transferul cunoștințelor într-un cadru motivațional cu deschidere către viață.

Demersul managerial trebuie să aibă ca finalitate corelarea resurselor materiale, financiare și umane în structuri organizaționale optime pentru formarea cu costuri minime a unor tineri responsabili, autonomi și creativi, dotați cu scheme operaționale flexibile și cunoștințe de bază, pentru a face față situațiilor impuse de viață.

În scenariile didactice, dascălii veritabili se bazează pe principii didactice eficiente în procesul educațional: însușirea conștientă și activă a cunoștințelor, intuiția, îmbinarea teoriei cu aplicațiile practice, însușirea temeinică a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor, sistematizarea și continuitatea, tratarea individuală a elevilor). Indiferent de disciplina predată, o lecție activă se sprijină pe metode și procedee active care să însușele elevilor motivația de a dobândi cunoștințe noi, pe cât posibil printr-un studiu activ, intensiv.

Profesorul trebuie să cunoască mecanismele și finalitățile învățării pentru a regiza lecții atractive, de înaltă ținută științifică. Trebuie să corecteze eventualele disfuncționalități care apar în demersul didactic printr-o permanentă conexiune inversă.

Originalitatea sa în optimizarea actului educațional se manifestă în alegerea conținutului cerut de programa școlară, a metodelor de predare activ-participative, centrate pe elev, a mijloacelor de învățământ eficiente realizării obiectivelor propuse, dar și a relațiilor stabilite cu elevii într-un cadru motivațional interactiv, de trăiri cognitive intense, bazate pe fluxuri informative bidirecționale între educator și educat.

Se remarcă eficiența metodelor activ-participative, de implicare totală a elevului în actul învățării. Nu trebuie neglijată nici evaluarea, ca înlanțuire de operații de măsurare, apreciere și decizie, esențiale pentru determinarea progreselor la învățatură, conducerea procesului de învățământ și perfecționarea lui continuă. De asemenea, conexiunea inversă (feedback) este o componentă operațională importantă care asigură controlul de retur (retroacțiune). Evaluarea trebuie să reprezinte nu numai o cuantificare formală a progresului școlar, ci și un etalon de reflecție asupra calității procesului educațional, un feedback pentru fiecare dascăl de a-și îmbunătăți modul de predare.

Elevul, la rândul său, trebuie să înțeleagă și să accepte evaluarea, să fie corect informat asupra progresului școlar, să fie pus în situații de competiție pentru a-și cunoaște nivelul de pregătire. Scopul urmărit este ca elevul să devină un partener activ al scenariilor regizate de către profesor, să participe la propria educare și pregătire pentru integrarea în societate.

Deplasarea accentului de pe latura informativă a evaluării pe cea formativă, constituirea băncilor de itemi la nivel național, promovarea unor criterii obiective de performanță corelate cu oferta educațională reprezintă teme de reflecție pentru factorii decizionali.

Într-un cadru motivațional adecvat, bacalaureatul constituie momentul adevărului pentru evaluarea calității vieții școlare, a managementului educațional și a responsabilității față de destinul tinerei generații.

În perspectivă, comunitățile locale vor avea un rol important în stabilirea curriculum-ului opțional în funcție de necesitățile economice, direcțiile de dezvoltare și aspirațiile pe termen mediu și lung al devenirii umane.

Natura complexă a procesului de evaluare se manifestă la nivel operațional, dar și în câmpul semantic al termenului se poate analiza ca bilanț cantitativ sau ca judecată calitativă.

Cuvântul „deontologie” a fost introdus de J. Bertham în lucrarea sa „Deontologia sau știința moralei” (1834) pentru a face distincția dintre ceea ce există și ceea ce trebuie respectat. Evoluția

ulterioară a deontologiei a căpătat noi semnificații pe măsura exercitării profesiunilor și a diversificării activităților umane. În particular, deontologia evaluării se raportează la un set de valori morale cu rol esențial în procesele educaționale.

În contextul creșterii calității actului educațional, deontologia procesului de evaluare se află într-o relație profundă cu codul deontologic al profesiei de educator. Obiectivitatea evaluării presupune ca educatorul să se detașeze de abordările sau interpretările personale pentru a nu distorsiona procesul de măsurare a rezultatelor obținute de elevi.

Erorile subiective de evaluare pot apărea prin efect halo, stereotipii, efect de contrast, efect de proximitate, ecuația personală a evaluatorului și efectul de similaritate, tendința plasării centrale a rezultatelor evaluării și a restrângerii de rang. De aceea, se impune abordarea responsabilă a acțiunii de „evaluare a corectitudinii evaluării” (metaevaluare) – punerea procesului de evaluare sub semnul deontologiei prin introducerea unor parametri măsurabili.

Subscriu la afirmația lui Kant: “Omul nu poate ajunge om decât prin educație”. Această nobilă activitate începe în familie, se dezvoltă în școală și se finalizează în mediul socio-cultural în care trăiește ființa umană.

Într-o exprimare sugestivă, pe traiectoria evolutivă a cunoașterii și a formării profesionale, elevul își împlinește destinul prin pași mărunți spre necunoscut, care trebuie dirijați responsabil spre un ideal de către părinți, cadre didactice, autorități locale și alți factori importanți din viața sa.

Modernizarea proceselor educaționale presupune responsabilitate pentru destinul tinerilor și adaptarea factorilor implicați la metode și strategii eficiente în proiectare și derularea unor scenarii didactice interactive centrate pe elev.

O nouă viziune în psihologie a fost adusă de teoria inteligențelor multiple, publicată pentru prima oară în 1983, în lucrarea “Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences”, de către Howard Gardner, profesor de teoria cunoașterii, educație și psihologie la Universitatea Harvard și de neurologie la Facultatea de Medicină din Massachusetts, SUA.

Semnificația acestei teorii este extinderea conceptului de inteligență tradițională din sfera logico-matematică și verbal-lingvistică spre alte disponibilități ale omului de interacționare cu lumea.

După Gardner, inteligența reprezintă „abilitatea omului de a-și rezolva problemele în viață sau de a crea produse care sunt valorizate în unul sau mai multe contexte culturale”.

Mai târziu, revenind asupra conceptului, afirmă că inteligența este un *“potențial bio-psihologic de a prelucra informația, care poate fi activat pentru rezolvarea de probleme și crearea de produse prețuite de cel puțin o cultură”*. El critică modelul unilateral în care a fost definită, recunoscută și valorizată inteligența umană, oferind un model alternativ, cu implicații deosebite în învățământ. Viziunea sa este rezultatul unor cercetări laborioase asupra profilelor cognitive ale copiilor supradotați, autiști, “savanți idiști”, oameni cu dificultăți în învățare, a persoanelor care aparțin la diverse culturi.

Teoria inteligențelor multiple nu schimbă ceea ce avem de predat, né ajută doar să né adaptăm modul în care lucrăm cu elevii, să

înțelegem faptul că elevii pot fi deștepți în diferite moduri și né instrumentează în a-i ajuta să evolueze pe traiectorii specifice. În acest context, misiunea profesorului este de a dezvolta strategii de predare care să permită elevilor să își exprime modalitățile multiple de a înțelege și de a valoriza propria lor unicitate. Scopul este ca fiecare elev să se dezvolte la maximum de capacitate în conformitate cu potențialul propriu.

Teoria lui Gardner pornește de la ideea existenței unor inteligențe diferite și autonome ce conduc la modalități diverse de cunoaștere, înțelegere și învățare. Se consideră că oamenii posedă nouă tipuri de inteligențe, și anume:

1. Inteligența verbal-lingvistică sau inteligența cuvintelor (capacitatea de a rezolva probleme și de a dezvolta produse cu ajutorul codului lingvistic; se manifestă cu precădere la jurnaliști, scriitori, avocați, profesori).
2. Inteligența logico-matematică sau inteligența numerelor și a rațiunii (capacitatea de a opera cu modele, categorii, relații, de a grupa, ordona și interpreta date; este întâlnită la matematicieni, contabili, programatori, oameni de știință).
3. Inteligența spațial-vizuală sau inteligența imaginilor, desenului și a picturii (capacitatea de a rezolva probleme și de a dezvolta produse cu ajutorul reprezentărilor spațiale și al imaginii; este întâlnită la arhitecți, pictori, graficieni, sculptori, cartografi, proiectanți).
4. Inteligența muzical-ritmică sau inteligența tonului, ritmului și a timbrului (capacitatea de a rezolva probleme și de a dezvolta produse cu ajutorul ritmului și melodiei; se manifestă la muzicieni, compozitori, poeți, pianiști).
5. Inteligența corporal-kinestezică sau inteligența întregului corp (capacitatea de a rezolva probleme și de a dezvolta produse cu ajutorul mișcării; este întâlnită la sportivi, dansatori, actori, chirurghi).
6. Inteligența naturalistă sau inteligența tiparelor, regularităților și a comportamentelor (capacitatea de a rezolva probleme și de a dezvolta produse cu ajutorul clasificărilor și reprezentărilor din mediul înconjurător; se manifestă la fermieri, biologi, ecologi, astronomi).
7. Inteligența interpersonală sau inteligența interacțiunilor sociale (capacitatea de a rezolva probleme și de a dezvolta produse prin cunoașterea și interacțiunea cu ceilalți; este întâlnită la profesori, directori, politicieni, lideri).
8. Inteligența intrapersonală sau inteligența autocunoașterii (capacitatea de a rezolva probleme și de a dezvolta produse prin cunoașterea de sine; se manifestă la teologi, întreprinzători, scriitori).
9. Inteligența existențială – Gardner e convins că reprezintă o modalitate de cunoaștere, dar nu a stabilit localizarea pe creier. De aceea, vorbește despre aceasta ca despre o jumătate de inteligență. Se manifestă la filosofi, analiști etc.

În “Frames of Mind”, H. Gardner afirmă:

- * “Există o inteligență în sunet și una în mișcare, în culoare și în relația umană”.
- * “Muzica este o corporalizare a inteligenței care este în sunet”.
- * “Poetul este o persoană care nu uită niciodată anumite impresii despre care scrie”.
- * “Există limbaje, altele decât cuvintele, simbolurile, limbajele naturii. Există limbajul corpului”.
- * “Inteligența socială, dezvoltată la început să rezolve probleme de natură interpersonală, în timp și-a găsit expresia

în crearea instituțiilor sociale”.

Din punct de vedere biologic, inteligențele sunt independente în funcție de zonele corticale care le guvernează. La nivel individual, ele apar în combinații, fiecare individ fiind de fapt “o colecție de inteligențe”. Și pentru că indivizii au profiluri de inteligență diferite, școala trebuie să asigure o educație care să maximalizeze potențialul intelectual al fiecăruia.

Un element esențial în aplicarea teoriei inteligențelor multiple la clasă este cunoașterea profilului de inteligență a elevilor. Aflarea punctelor “tari” și “slabe” este esențială pentru stabilirea strategiilor de diferențiere și individualizare.

Deși nu există o rețetă general valabilă, cadrele didactice care doresc să predea în spiritul teoriei inteligențelor multiple, pot să urmeze succesiunea următoare de pași:

- determinarea profilului dominant de inteligență prin identificarea abilităților fiecărui elev;
- familiarizarea elevilor cu teoria inteligențelor multiple;
- conștientizarea de către elevi a combinației de inteligențe multiple;
- motivarea elevilor pentru a-și dezvolta inteligențele multiple;
- asigurarea de către profesor a unui cadru adecvat pentru manifestarea inteligențelor multiple.

Aplicarea în unitățile școlare a teoriei inteligențelor multiple se poate face prin strategii interactive eficiente de predare-învățare-evaluare: portofolii, proiecte, hărți conceptuale, interviuri, studiu de caz etc.

Este important ca profesorul să-și adapteze stilul de predare la stilul de învățare al elevilor pentru realizarea cu succes a competențelor educaționale.

De remarcat că teoria inteligențelor multiple se pretează la aplicarea operațională a taxonomiei lui Bloom. Un scenariu didactic care stimulează punctele forte ale elevilor și evită pe cele slabe va conduce la atingerea dezideratelor într-un mod plăcut și ușor.

Dascălii cu vocație profesională promovează strategii didactice care permit elevilor să pună în valoare, prin cuvânt scris sau oral, dar și prin muzică, desen sau mișcare, disponibilitățile multiple de a înțelege și de a valoriza propria personalitate.

Textul Stanford-Binet pleacă de la premiza că oamenii se nasc cu o anumită măsură a inteligenței, constituită din abilități logice și verbale, care nu se schimbă pe parcursul vieții.

O analiză interesantă a disponibilităților psihicului este prezentată de Daniel Goleman în cartea “Inteligența emoțională”, care completează teoria inteligențelor multiple a lui Howard Gardner. În această lucrare, autorul pune în evidență rolul important al inteligenței sentimentelor în dezvoltarea personalității umane.

Inteligența emoțională (EIQ) poate fi îmbunătățită pe parcursul vieții prin autoanaliză, autodisciplină și empatie pentru controlul impulsurilor și al complexității sentimentelor.

Despre evoluția concepției sale, Goleman povestește următoarele: “În acele vremuri, IQ-ul era standardul indiscutabil pentru excelență în performanță; la un moment dat, a izbucnit o

dezbateră aprinsă între cei care susțineau că IQ-ul era îngravat în genele noastre și cei care credeau că se poate modifica prin prisma experiențelor. De aici a survenit brusc un nou fel de a gândi succesul. M-am simțit ca electrocutat de noțiune [EIQ] și am dat acest titlu cărții mele în 1995. (...) Țin minte că mă gândeam atunci, înainte de apariția cărții, că dacă mai târziu voi auzi din întâmplare o conversație între doi străini care să folosească termenul inteligență emoțională în cunoștință de cauză, înseamnă că voi fi reușit în demersul meu de a face conceptul cunoscut în lume”.

Cele mai întâlnite semne ale inteligenței emoționale sunt:

1. Capacitatea de a-ți gestiona emoțiile. Prin autocontrol și autoreflexivitate oamenii pot să-și păstreze calmul și concentrarea chiar și în situații de stres intens.
2. Cunoașterea de sine. Pe traiectoria vieții, cunoașterea universului interior permite adaptarea nevoilor fiecăruia la cerințele și aspirațiile celorlalți.
3. Empatia. Este o abilitate deosebit de importantă în comunicare și în stabilirea unor relații de durată prin identificare afectivă cu ceilalți.
4. Răspunsul potrivit la provocări. Într-o situație critică se impune analiza emoțiilor cu mult tact pentru găsirea unor soluții juste de rezolvare.
5. Evitarea agravării conflictelor. Pentru atenuarea unui conflict, cel implicat reflectează mai întâi la motive, caută argumente și apoi acționează prin metode specifice de împăcare.

Se poate afirma că manifestarea individului printr-un comportament civilizat și eficient presupune capacitatea de autoevaluare și de conștientizare, atât a slăbiciunilor, cât și a punctelor forte, pentru a spori șansele de reușită în viață.

Bibliografie:

1. Ball S., Davitz J., Psihologia procesului educațional, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978
2. Gardner H., Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences, New York: Basic Books, 1983
3. Gardner H., Multiple intelligences: The theory in practice, New York: Basic Books, 1993
4. Goleman D., Inteligența emoțională, Editura Curtea Veche, București, 2008
5. Poenaru R., Deontologie generală, Erasmus, București, 1992
6. Romiță I., Managementul clasei de elevi, Editura Polirom, Iași, 2006
7. Stoica A., Evaluarea curentă și examenele, Editura Prognosis, București, 2001
8. Programul național de dezvoltare a competențelor de evaluare ale cadrelor didactice, Suport curs, CNCEIP, 2008.

Educația ecologică prin proiecte tematice la preșcolari

De **Adriana-Claudia Ciceu**

Gradinita cu Program Normal Junior — Structura 1 Dej (Cluj)

Educația ecologică face parte din noile educații și trebuie să fie în atenția tuturor educatorilor. Prin intermediul unui proiect tematic, am încercat să formez preșcolarilor deprinderi, atitudini și valori specifice acestui tip de educație. Finalitatea proiectului tematic propus și desfășurat la grupă a fost cea așteptată, copiii reușind să opereze cu noțiunile specifice.

Școala românească devine tot mai mult o școală inserată în valorile educaționale europene. De aici și până la a răspunde noilor provocări ale dezvoltării durabile, educatorii trebuie să cunoască și să adopte atitudini responsabile, față de generațiile de educabili din două puncte de vedere foarte importante: să-i învețe să păstreze un mediu sănătos în care să trăiască și mai ales să-i ajute să salveze resurse și valori naturale inestimabile.

Conceptul de dezvoltare durabilă este relativ nou și se referă în principiu la acel tip de dezvoltare care răspunde nevoilor prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a și le satisface pe ale lor proprii (în Raportul Brundtland al Comisiei Mondiale asupra Mediului din 1987).

Relația om-mediu are în prezent valențe de strânsă luptă, contra cronometru, este tensionată, datorită acelei forțe pe care omul crede că o are asupra a tot ce-l înconjoară. Natura însă nu este o forță ușor de învins, își cere dreptul de a fi respectată și considerată ca primă forță în viața pe pământ. Oare câți dintre noi stăm să ne gândim la imaginile dezolante ale celor mai pitorești locuri, devenite acum ruine? Câți dintre noi recunoaștem că suntem vinovați de schimbările climatice și de transformarea planetei albastre într-o planetă cenușie? Înainte de a fi mult prea târziu, să lăsăm egoismul, să ne gândim la copiii noștri, la copiii copiilor noștri și să-i învățăm pe ei cum pot salva ceea ce se mai poate salva din planeta care ne-a găzduit cu atâtea sacrificii.

Cum pot fi formate atitudini de ocrotire a naturii la cei mai mici participanți la viața școlară, preșcolari? Care sunt cele mai adecvate căi ce trebuie urmate de educator în vederea formării unei conduite corecte de respect, dragoste și ocrotire față de planeta noastră?

Preocupările educației ecologice pot părea pretențioase pentru un segment de vârstă cuprins între 3 și 6 ani. Cu dragoste, îndemănare și muncă valoroasă, educatorul poate apela la mijloace adecvate promovării principiilor ecologice la preșcolari.

Voi prezenta un mod potrivit de educare a spiritului ecologic la

preșcolari, și anume prin intermediul unui proiect tematic pe o perioadă de trei săptămâni cu titlul: *A treia mărghiță din salba sistemului solar*. Proiectul tematic permite preșcolarilor să-și formeze o viziune globală asupra subiectului propus, antrenând și alte surse decât cele tradiționale și apelând la persoane specializate pe subiectul propus.

Finalitatea proiectelor tematice este una palpabilă (album, postere, video, expoziții cu lucrări) și permite revizuirea activităților în orice moment ulterior. Plecând de la ideea că planeta noastră este mică în marele univers, dar este imensă pentru furnicuțele numite preșcolari, am propus o construire a învățării bazată pe modelarea realității prin procedee care să facă posibilă pentru aceștia înțelegerea legilor marelui univers.

Proiectul propus are drept punct de plecare identificarea planetei Pământ ca a treia planetă de la Soare, în sistemul nostru solar, prima subtemă a proiectului fiind *De la Mercur la Pluton*. Am realizat un joc de mișcare cu text (compus de educatoare) și cânt, pe binecunoscuta melodie «Un elefant se legăna pe o pânză de păianjen», pentru a ajuta copiii să rețină ordinea planetelor în sistemul solar precum și modul în care acestea se rotesc în jurul soarelui. Am utilizat și o machetă didactică deosebită, care imita perfect sistemul solar, cu mișcările specifice ale planetelor, precum și cu posibilitatea de a selecta o anumită planetă (prin apăsarea unui buton) și a asculta o scurtă prezentare a acesteia (dimensiuni, compoziție, poziția).

La finalul primei săptămâni a proiectului nostru, preșcolarii reușeau să identifice toate planetele sistemului solar, să numească câteva caracteristici ale unei stele și ale unei planete, să deosebească planeta pe care trăim de celelalte din sistemul solar. De asemenea, puteau identifica mijloace de a culege informații de pe alte planete, prin intermediul sateliților lansați de oameni, cu ajutorul rachetelor.

Prin intermediul poveștii Minunatul zbor al lui Ronț-Ronț și al prietenilor săi de Ștefan Tita am reușit să călătorim în spațiu, trecând prin toate pregătirile necesare unui cosmonaut. În acest mod preșcolarii au reușit să facă o comparație între planeta albastră și celelalte planete.

A doua săptămână a proiectului, având subtema *Planeta albastră este vie*, a avut drept scop prezentarea diversității vieții pe pământ, precum și a pericolelor la care omul supune viața planetei. Dacă în cadrul unui proiect parcurs anterior, copiii au făcut cunoștință cu diverse specii de animale din diferite regiuni ale pământului, de această dată ne-am propus să plecăm de la fascinantă lume a dinozaurilor. Filmul de animație Dinosaur, a avut asupra copiilor un efect extraordinar. Fără nici o excepție, ei au înțeles, datorită acestei prezentări, ce efect dezastruos poate avea schimbarea climei asupra vieții pe pământ.

Am vorbit în săptămâna dedicată ecosistemului despre importanța fiecărei componente, oricât de mică și neînsemnată ar fi, în menținerea sănătății planetei. Preșcolarii au urmărit cu mare interes imagini cu plante și animale pe cale de dispariție, cu regiuni altădată frumoase, care au devenit, datorită acțiunilor egoiste ale omului niște zone sterpe și dezolante.

Ca mici oameni de știință, am realizat și un mic experiment, în «laborator» grupei: am plantat trei boabe de fasole în trei condiții diferite și am consemnat schimbările produse.

La finalul săptămânii preșcolarii reușeau să identifice elementele

esențiale ale vieții pe planeta noastră: apă, aer curat, lumină și căldură, precum și pericolele principale care pândesc formele de viață: poluarea, vânătoarea, distrugerea unor specii de plante și animale din diferite motive. De asemenea, copiii au înțeles importanța fiecărei componente a lumii vii de pe planetă, în strânsă înălțuire cu celelalte, pentru păstrarea sănătății vieții pe pământ.

Ultima săptămână a proiectului desfășurat, având subtema *Micii ecologiști*, a fost dedicată unor acțiuni de protejare efectivă a mediului, după puterile specifice vârstei. Preșcolarii, prin mini dramatizări, jocuri de rol sau povestiri create după imagini, au «participat» efectiv la salvarea planetei. Au identificat, comparat și argumentat alegerea unor comportamente adecvate sau distrugătoare asupra mediului. Copiii s-au transpus în diferite roluri, au lansat chemări la protecția mediului, au organizat mitinguri pentru salvarea unor specii pe cale de dispariție. Au participat și la organizarea unor acțiuni de curățare a unor regiuni restrânse, din jurul grădiniței, de gunoarie menajere, au învățat cum să sorteze resturile din propria gospodărie pentru a putea fi reciclate diferite materiale: sticlă, plastic, hârtie și alte resturi menajere. De asemenea, au realizat un cod de bune practici, pe care au promis că-l vor respecta ori de câte ori vor ieși în natură. După puterile lor, preșcolarii și-au dat cu adevărat silința pentru a proteja mediul înconjurător.

Proiectul s-a finalizat cu realizarea unui poster colectiv, dedicat Zilei Pământului, prin care copiii și-au evidențiat toate gândurile bune, toată dragostea pentru planeta noastră.

Suntem încredințați de faptul că proiectul desfășurat a avut succesul dorit de noi, copiii și-au îmbogățit cunoștințele despre planeta pe care trăiesc, și-au revizuit comportamentele față de

diferite forme de viață, și-au schimbat viziunea asupra roului pe care omul îl are în ecosistem, și anume de componentă strâns înălțuită cu celelalte și nu de stăpân și distrugător.

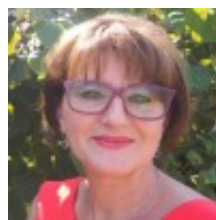
Bibliografie:

1. ECO VIAȚA - Revistă de Educație Ecologică pentru dezvoltare durabilă, decembrie 2008, Ed. Arves, Craiova.
2. Grama, F., Pletea, M., (2008), Ghid pentru proiecte tematice. Activități pentru preșcolari (3–5 ani), Ed. Didactica Publishing House.
3. Curriculum pentru învățământul preșcolar, 2008.

În lumea copilului cu ADHD

De **Iuliana-Parasca Boje**

Scoala Gimnaziala Nr. 3 Negresti-Oas (Satu-Mare)

Am modelat de-a lungul carierei mele didactice numeroase caractere, însă mare mi-a fost surprinderea că, în această generație pe care am preluat-o spre instruire și formare, a răsărit de nu știu de unde un copilaș mai aparte, singuratic, cu o stimă de sine scăzută, adesea neatent, cu lipsă de concentrare, impulsiv, dezordonat, anxios și care părea că nu mă ascultă atunci când vorbesc.

De multe ori m-am gândit să împărtășesc experiențele mele de la clasă, cu voi, prietenii și colegii mei, să vorbim deschis despre ADHD - această tulburare hiperkinetică cu deficit de atenție, mai prezentă într-adevăr la băieți decât la fete și, spun unii, supradiagnosticată.

„Copiii cu ADHD, alături de ceilalți copii cu cerințe educative speciale, au nevoie să fie incluși în școala de masă, să facă parte din comunitate, să fie valorizați, să beneficieze de o educație flexibilă și deschisă, astfel încât să le fie recunoscute aptitudinile asemenea copiilor cu dezvoltare tipică”, spune Elena Nedelcu, pedagog la Asociația pentru Intervenție Terapeutică în Autism (AITA).

Știam că din prima zi învățătorul trebuia să stabilească clar regulile clasei, să dețină controlul, dar totodată să fie o persoană apropiată și caldă. Mai știam că acest copil trebuia așezat în prima bancă, ferit de elemente distractive, aproape de învățătoare, pentru a fi monitorizat și încurajat sau lângă un copil care este atent și concentrat.

Atitudinea negativă din partea învățătorului poate dăuna acestor copii cu ADHD, deoarece ei au deja o stimă de sine scăzută. Laudele trebuie să fie dese pe tot parcursul zilei și nu doar la sfârșitul acesteia. Copilului de acest gen trebuie să i se acorde atenție, ascultându-l ce are de spus, fiindcă el vrea să fie auzit, tratat cu respect.

După o lungă perioadă de investigare a acestui caz mi-am pus câteva semne de întrebare și apoi am acționat în consecință: am

început să creez un mediu securizant pentru copil, să înțeleagă că eu sunt lângă el și că vreau să-l ajut, să devenim cei mai buni prieteni. Nu l-am certat în fața colegilor, iar ceilalți copii au înțeles cu timpul că nici ei nu au permisiunea să-l certe. În loc să fie confruntat direct, atunci când activitățile sau comportamentul lui au fost inadecvate l-am copleșit cu laude, dându-i o atenție individuală crescută. Acest lucru face ca așteptările să devină clare pentru elev și astfel să evite interpretarea negativă sau criticismul.

Atent supravegheat atât de mine cât și de un psiholog care recunosc că în mare parte, acesta din urmă m-a învățat ce să fac și cum să reacționez în asemenea situații de integrare a copiilor cu ADHD, am decis că poate fi integrat cel mai probabil și nu e niciun pericol pentru societate.

Împreună cu psihologul școlar și cu părintele, poate fi creat un program educațional personalizat care să evidențieze obiectivele viitoare și ajutorul de care copilul are nevoie pentru a atinge aceste obiective.

Trebuie luat în calcul modul în care învățătorul poate combina și integra acest program cu activitățile școlare a celorlalți elevi din clasă. Sprijinul trebuie să vină de la personalul didactic cu experiență, de la psihologii școlari, asistenți sociali și de la personalul medical specializat. Acești copii au nevoie de o structură și de o rutină bine stabilită. Locul lor în bancă trebuie păstrat neschimbat și să fie lăsați, să învețe după metodele prin care ei înțeleg cel mai bine.

Familia unui copil hiperkinetic este de multe ori în dificultate. Părinții trebuie să urmărească atent comportamentul copilului și trebuie să învețe să răspundă adecvat. Există numeroase dovezi care evidențiază că ADHD se asociază frecvent cu una sau mai multe tulburări mentale, precum dislexia, tulburarea de opoziționism provocator, tulburarea de conduită, tulburările afective (depresia) și tulburările anxioase. Tratamentul hiperactivității va contribui la controlul simptomelor, permițând o creștere și dezvoltare normală.

Este recomandat ca părinții să solicite sfatul medicului în următoarele situații: când simptomele de ADHD produc dificultăți la școală, acasă și în relațiile interpersonale. Aceste probleme sunt sesizate de către părinți și profesori, odată cu intrarea în clasa întâi primară; când copilul prezintă semnele unor tulburări mentale, precum depresia și anxietatea, care durează de câteva săptămâni sau simptomele s-au înrăutățit în ultima perioadă; când copilul prezintă eșec școlar și probleme de comportament. Specialiștii care pot diagnostica și aplica tratamentul ADHD sunt: medicul de familie; medicul pediatru; medicul psihiatru de copii; neurologul de copii.

Un tratament eficient presupune un diagnostic corect și o evaluare exactă a abilităților și problemelor copilului. Atenția noastră la ceea ce fac copiii în ziua de azi este un lucru de căpătâi pentru ceea ce vor deveni când vor crește mari. Așa că fac apel la fiecare dintre voi, dragi părinți, profesori și colegi, să lucrăm împreună, pentru că numai așa vom reuși să avem, în viitor, niște copii sănătoși.

Bibliografie:

Egan, K., Popenici, Ș., (2007) - Educația elevilor hiperactivi și cu deficit de atenție, Ed. Didactica Press, București.
Gilbert, P., (2000) - Copiii hiperactivi cu deficit de atenție, Ed. Polimark, București.

Purcia, S., (2003) - Ocrotirea și integrarea copiilor handicapați, Ed. Psihimedia, Sibiu.

Verza, E., (1998) - Bazele psihologice ale educației integrate, în „Educația integrată a copiilor cu handicap, Asociația RENINCO România”, Multiprint, Iași.

iTeach: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Pagina Revistei: www.iteach.ro/experiencedidactice